

Ikääntyneiden palvelujen asiakasmaksujen perimättä jättämisen tai alentamisen sekä palvelusetelien lisäarvon myöntämisen perusteet

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista perittävistä asiakasmaksuista määrätään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetussa laissa (734/1992) ja -asetuksessa (912/1992). Asiakasmaksun alentamisesta ja perimättä jättämisestä säädetään asiakasmaksulain 11 §:ssä, jonka mukaan sosiaalihuollon palveluista määrätty maksu ja terveydenhuollon palveluista henkilön maksukyvyn mukaan määrätty maksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin

- kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä
- tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista.

Maksun alentamisen ja perimättä jättämisen on oltava ensisijaista toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997) tarkoitettuun toimeentulotukeen nähden. Asiakasmaksun perimättä jättämisen tai alentamisen tarkoituksena ei ole estää toimeentulotuen hakemista tai myöntämistä ennen maksun alentamista ja perimättä jättämistä koskevan asian ratkaisemista.

Myös tulosidonnaisten palvelusetelien arvoa tulee tarvittaessa korottaa edellä mainituin perustein (Palvelusetelilaki 8 §).

Etelä-Savon hyvinvointialueen ikääntyneiden palvelujen asiakasmaksutiimissä tehdään maksupäätökset tasasuuruuksista ja tulosidonnaisista sosiaalihuollon palvelujen asiakasmaksuista. Asiakkaan tulot ja menot määritellään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksusta annetun lain 734/1992 (jäljempänä asiakasmaksulaki) ja asiakasmaksuasetuksen 912/1992 mukaisesti, joiden mukaan asiakasmaksut määräytyvät.

Asiakasmaksun perimättä jättämisen tai alentamisen hakeminen/palvelusetelin lisäarvon hakeminen ja päätös

Asiakasmaksulain mukaan asiakkaalle on annettava tietoa asiakasmaksun perimättä jättämisestä ja alentamisesta. Tieto on annettava ennen ensimmäistä palvelutapahtumaa tai sen yhteydessä. Jos tiedon antaminen ei ole mahdollista ennen palvelutapahtumaa tai sen yhteydessä, sen voi antaa myöhemmin, kuitenkin viimeistään maksua perittäessä. Tietoa annettaessa asiakkaalle on annettava sen tahon nimi ja yhteystiedot, jolta asiakas voi tarvittaessa pyytää lisätietoja.

Etelä-Savon hyvinvointialueella asiakasmaksun perimättä jättämisen tai alentamisen mahdollisuudesta tiedotetaan asiakasmaksupäätöksissä ja palvelusetelin lisäarvon hakemisesta palvelusetelipäätöksissä. Perimättä jättämisestä tai alentamisesta sekä palvelusetelin lisäarvon myöntämisestä tehdään aina kirjallinen päätös, jossa on oikaisuvaatimusohjeet.

Sosiaalihuollon asiakasmaksun perimättä jättämistä tai alentamista voi hakea palveluihin alla olevan taulukon mukaisesti:

Asiakasmaksu	Voidaanko alentaa tai jättää perimättä
Kotiin annettavien palvelujen maksut ja etäpalvelun maksut (tilapäinen ja säännöllinen kotihoito)	Kyllä
Pitkäaikaisen asumispalvelun maksut (yhteisöllinen asuminen, ympärivuorokautinen palveluasuminen)	Kyllä
Perhehoito (kiertävä perhehoito, osavuorokautinen perhehoito, pitkäaikainen perhehoito)	Kyllä
Kuntouttava päivätoiminta	Kyllä
Tukipalvelut (turvapalvelut, kauppapalvelu, hygieniapalvelu, vaatehuolto, asiointipalvelu)	Kyllä
Ateriapalvelut, Lounas kotiin palvelussa	Kuljetusten osuus maksusta voidaan poistaa
Lyhytaikainen sosiaalihuoltolain palveluasuminen (jaksohoito)	Kyllä
Terveystieteiden tutkimuskeskusten maksut/tilapäinen kotisairaanhoido	Ei

Palvelusetelien lisäarvoa voidaan myöntää tulositonnaisiin palveluseteleihin, joita ovat säännöllisen kotihoidon, yhteisöllisen asumisen tai ympärivuorokautisen palveluasuminen palvelusetelit

Hakeminen

Maksujen perimättä jättämistä tai alentamista ja palvelusetelin lisäarvoa haetaan kirjallisesti ikääntyneiden palvelujen hakulomakkeella, jonka saa tulostettua hyvinvointialueen verkkosivuilta <https://etelasavonha.fi/asiakkaan-opas/asiakas-ja-potilasmaksut/sosiaalihuollon-asiakasmaksun-alentaminen-tai-perimatta-jattaminen/>

Hakemuslomakkeen saa myös palvelua tuottavan toimintayksikön henkilöstöltä, ikääntyneiden asiakasohjauksesta tai ikääntyneiden asiakasmaksutiimistä.

Hakemus voi olla myös vapaamuotoinen, mutta sen tulee sisältää kaikki seuraavaksi mainitut tiedot liitteineen.

Hakemuksessa tulee mainita, mille ajalle ja millä perusteilla (menot/tulot) asiakasmaksun perimättä jättämistä tai alentamista tai lisäarvoa palvelusetelille haetaan, ja mitä palvelua

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki

Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

hakemus koskee. Hakemuksessa tulee myös perustella, millä tavoin asiakasmaksu vaarantaa asiakkaan tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai elatusvelvollisuuden toteuttamista. Puutteellinen hakemus viivästyttää asian käsittelyä tai voi johtaa kielteiseen päätökseen.

Hakemuksessa otetaan huomioon hakijan ja hänen puolisonsa kaikki tulot ja varallisuus. Yhteisöllisen asumisen, ympärivuorokautisen palveluasumien ja pitkäaikaisen perhehoidon osalta ei tarvitse toimittaa puolison tietoja, ellei asiakasmaksun perimättä jättämistä tai alentamista haeta erityisesti kotona asuvan puolison toimeentulon turvaamiseksi.

Hakemuksen liitteeksi tulee toimittaa hakijan ja hänen puolisonsa (katso poikkeus edellä):

- viimeksi vahvistettu verotuspäätös
- kuluvan vuoden esitötetty veroilmoitus
- tulo- ja menotositteet (kuitit, laskujen kopiot), joihin hakemuksessa vedotaan
- asiakkaan ja mahdollisen puolison kaikkien pankkitilien tiliotteet tapahtumatiotoineen ja saldoineen kahden kuukauden ajalta ennen hakemuksen jättöpäivää
- velkajärjestelyssä olevalta kopio maksuohjelmasta
- muut selvitykset ja asiakirjat, joihin hakemuksessa vedotaan

Asiakkaan tai hänen laillisen edustajansa on annettava viranomaiselle kaikki ne tiedot, joita viranomainen tarvitsee asian arvioimiseksi ja asiakasmaksun uudelleen määrittämiseksi. Tarvittaessa Lain sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä (703/2023) 64 § sekä Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 734/1992 14 § antaa sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiselle oikeuden pyytää tarvittavia tietoja muilta viranomaisilta.

Päätöksenteko

Asiakasmaksun perimättä jättämisen tai alentamisen ja palvelusetelin lisäarvon arviointi tehdään yksilöllisesti asiakkaan ja perheen kokonaistaloudellisen tilanteen pohjalta. Asiakkaan jo maksamia asiakasmaksuja eikä vainajan jälkeen jääneitä laskuja jätetä perimättä tai alenneta. Kuolleen henkilön osalta ei käsitellä maksun perimättä jättämisen tai alentamisen eikä palvelusetelin lisäarvon hakemusta, mikäli se saapuu asiakkaan kuoleman jälkeen. Asiakasmaksun perimättä jättäminen tai alentaminen myönnetään aikaisintaan hakemuksen jättämiskuukauden alusta alkaen, ellei edellisen kuukauden asiakasmaksut ole vielä laskuttamatta. Palvelusetelin lisäarvo voidaan myöntää hakemuksen saapumiskuukauden alusta alkaen.

Asiakasmaksun perimättä jättäminen tai alentaminen ja palvelusetelin lisäarvo myönnetään aina päätöksessä mainitulle määräajalle viranhaltijan harkinnan mukaan. Jos asiakkaalle on annettu myönteinen päätös, päätöksen voimassaoloajan päättyessä asiakkaan tulee oma-aloitteisesti hakea asiakasmaksun perimättä jättämistä tai alennusta uudelleen, mikäli toimeentulo on edelleen vaarantunut. Mikäli asiakkaan tai perheen palveluntarve muuttuu tai kokonaistaloudellisessa tilanteessa tapahtuu muutoksia päätöksen voimassaoloaikana, tulee siitä ilmoittaa ikääntyneiden asiakasmaksutiimiin. Hyvinvointialueella on oikeus periä asiakasmaksut takautuvasti, mikäli maksun määräämistä koskeva päätös on perustunut asiakkaan tai hänen

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalan tie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki

Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

edustajansa antamiin virheellisiin tietoihin. Maksua voidaan oikaista takautuvasti enintään vuoden ajalta (Asiakasmaksulaki 10j §).

Asiakasmaksun perimättä jättämisestä tai alentamisesta/palvelusetelin lisäarvosta tehdään aina kirjallinen päätös, jossa on oikaisuvaatimusohjeet.

Huomioitavat tulot ja menot

Asiakasmaksun perimättä jättämistä tai alentamista ja palvelusetelin lisäarvoa koskevan päätöksen pohjaksi laaditaan tulo- ja menolaskelma, josta ilmenee asiakkaan maksukyky.

Huomioitavat tulot

- palkka, yrittäjän tulot ja eläketulot
- Kelan tai vakuutusyhtiöiden maksamat etuudet; sairauspäiväraha, vanhempainetuudet, työttömyysetuudet, asumistuki, hoitotuki, haittalisä- tai haittaraha
- Toimeentulotuki huomioidaan tulona siltä osin kuin se on myönnetty samoihin menoihin kuin hakemuksessa vedotaan
- pääomatulot, korko- ja osinkotulot
- eläkevakuutukset

- kaikkien lasten lapsilisät ja eläkkeet
- kaikkien lasten elatustuet/ elatusavut
- omaishoidon tuki
- Käytettävissä olevat varat kuten säästöt, arvopaperit ja muu helposti realisoitavissa oleva varallisuus otetaan huomioon laskelmassa (esimerkiksi osakkeet, sijoitusvakuutukset ja sijoitusrahastot, jotka ovat realisoitavissa heti)

Pankkitilillä olevalle varallisuudelle ei ole määritelty rajaa, mikä tulee jäädä asiakkaan käyttöön.

Mikäli asiakkaalla on kiinteää omaisuutta, jolla voisi kattaa toimeentulon pidemmällä ajalla, omaisuuden realisoinnille voidaan antaa määräaika. Määräajan jälkeen alennusta ei voida myöntää, ellei asiakkaan tilanteessa ole esitetty sellaisia selvityksiä, joiden vuoksi varallisuuden realisointia voidaan pitää kohtuuttomana. Määräaika omaisuuden realisoinnille on pääsääntöisesti enintään 12 kuukautta. Kiinteän omaisuuden realisointia ei vaadita, mikäli omaisuus on henkilön omassa, jatkuvassa asumiskäytössä.

Tuloista huomioidaan laskelmaan verotuksen jälkeen käytettävissä oleva nettotulo. Mikäli tulot ovat ulosoton kohteena, niistä otetaan huomioon vain ulosoton jälkeen käytettävissä oleva osuus. Jos etuuden maksaja, esim. Kela, kuittaa hakijalle maksettavasta etuudesta liikaa maksettavia eriä hakijan käytettävissä olevana tulona huomioidaan todellisuudessa maksettu osa.

Huomioitavat menot

Hakemuksen liitteeksi tulee toimittaa menoista tositteet esim. kopiot laskuista.

- vuokra/hoitovastike tai omakotitalon vastaavat kustannukset
- sähkö

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki

Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

- vesimaksu
- asuntoon kohdistuva taloyhtiön perimä rahoitusvastike voidaan hyväksyä kuukausittaiseksi menoksi silloin, kun asiakas asuu kyseisessä asunnossa ja rahoitusvastike kohdistuu asunnon pakolliseen taloyhtiön hyväksymään peruskorjaukseen
- kotihoidossa ja yhteisöllisessä asumisessa huomioidaan ateriapalvelujen kustannukset siltä osin kuin ne ylittävät toimeentulotuen perusosan ravintomenojen ns. laskennallisen omavastuuosuuden, joka on 49 % perusosasta. Yksityisestä ateriapalvelusta voidaan antaa maksunalennusta kustannuksista aiheutuneiden tositteiden perusteella, maksunalennukseen huomioidaan kuitenkin enintään sama määrä kuin kunnallisesta palvelusta. Ateriapalvelun tulee olla välttämätön asiakkaan kotona asumisen tukemiseksi.
- edunvalvonnan palkkio yleisen taksan mukaisesti
- elatusapu
- ulosmittaus: Liitteeksi tulee toimittaa ulosottoviraston ulosottopäätös, koonti velallisen ulosottoasioista. Liitteestä tulee ilmetä ulosmitattava summa, mistä tulosta se ulosmitataan, ulosoton alkamis- ja loppumispäivä. Tai ulosottoviraston lasku.
- perintätoimiston tms. tahon kanssa tehty maksujärjestely maksamattomiin laskuihin. Esitettävä liitteenä maksusuunnitelma, miten paljon maksamattomia laskuja lyhennetään kuukausittain
- yksityisen henkilön velkajärjestely. Liitteeksi kopio käräjäoikeuden päätöksestä ja/tai maksuohjelma mikäli käräjäoikeuden päätöksestä ei ilmene maksun suuruutta
- kotivakuutus eli irtaimiston vakuutus (ns. peruskotivakuutus) omassa asumiskäytössä olevaan asuntoon
- mahdollinen muu pakollinen asuinkiinteistön vakuutus omassa asumiskäytössä olevaan kiinteistöön
- Terveydenhuoltomenot. Välttämättömästä yksityisen terveydenhuollon käynnistä maksu hyväksytään julkisen taksan mukaisesti. Jalkahoito ja fysioterapia hyväksytään lääkärin määräämänä.
- pitkäaikaiset reseptilääkkeet (määrätty 3 kuukaudeksi tai yli). Liitteeksi tulee esittää kuitit pitkäaikaisista lääkkeistä, esim. apteekin koonti lääkkeiden kustannuksista
- Käsikauppalääkkeet, joihin on terveydenhuollon ammattilaisen lausunto tai lääkärin määräys

Menot, joita ei huomioida

- Käsikauppalääkkeet, joihin ei ole terveydenhuollon ammattilaisen tai lääkärin määräystä
- hieronta ja vastaavat palvelut
- asiakkaan erityistarpeista johtuvat vaatemenot tai hoitotarvikkeet, jotka korvataan muun lain nojalla tai jotka eivät ole terveydentilan tai sairauden hoidon kannalta välttämättömiä
- harrastemenot
- vakuutusmaksut (poikkeuksena pakolliset asuinkiinteistön vakuutukset ja kotivakuutus asiakkaan omaan käytössä olevaan asuntoon)
- kulutus- tai joustoluotot
- rahoitusvastike ellei asiakas asuu kyseisessä asunnossa ja rahoitusvastike kohdistu asunnon pakolliseen taloyhtiön hyväksymään peruskorjaukseen

- asunto- ja opintolainat, asunto- ja opintolainan korot voidaan huomioida viranomaisen harkinnalla
- kiinteistö- tai perintöverot
- oikeudenkäyntikulut
- muut kodinhoitokulut (huomioidaan kustannettavaksi hyväksyttävästä käyttövarasta)
- asiakkaan tai puolison omistuksessa olevien asuntojen remonttikulut ja muut mahdolliset kulut, jotka liittyvät omaisuuden ylläpitoon.

Asiakasmaksulaissa on määritelty, kuinka pitkään edellisen asunnon kuluja voidaan huomioida vähennyksinä yhteisöllisen asumisen, ympärivuorokautiseen palveluasumisen tai pitkäaikaisen perhehoidon asiakasmaksua määrätessä

Laadittavassa tulo ja menolaskelmassa voidaan viranomaisen harkinnalla huomioida lisäksi hakijan muut taloudelliseen kokonaistilanteeseen vaikuttavat tekijät: lainat, velat, ulosotot, velkasaneeraus, toimeentulotuki asiakkuus yms. vaikka niitä ei pääsääntöisesti huomioida menoina. Asiakkaan tulee ilmoittaa ja hakemuksen käsittelijän tulee huomioida muut mahdolliset sosiaali- ja terveydenhuollon maksuihin jo myönnettyt maksunalennukset ja maksukatot hakemusta vastaavalle ajalle sekä mahdollinen myönnetty toimeentulotuki.

Asiakkaan tulee seurata ja olla tietoinen terveyspalvelujen ja lääkekustannusten maksukattojen täyttymisestä sekä hakeutua tarvittaessa hoitotarvikejakelun asiakkaaksi. Asiakkaan on suositeltavaa hakea Kansaneläkelaitoksesta tarvittavat etuudet (ei tarkoita toimeentulotukea) ennen asiakasmaksun perimättä jättämisen tai alentamisen hakemista tai hakea etuudet mahdollisimman pian jälkikäteen (esim. asumistuki, eläkkeen saajan hoitotuki).

Viranhaltijan laatima tulo- ja menolaskelma

Hakijan maksukyvyyn laskentaperusteen lähtökohtana on, että hakijan tuloista vähennetään hyväksyttävät menot, jonka perusteella arvioidaan vaarantuvatko henkilön tai perheen toimeentulon edellytykset tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttaminen asiakasmaksun tai palvelusetelin omavastuuosuuden vuoksi. Toimeentulon vaarantumista arvioidaan keskiarvoon perustuvilla laskelmilla, kun laskelma tehdään 1-2 kuukautta pidemmälle ajalle.

Kotihoidon, tukipalvelujen, päivätoiminnan, lyhytaikaisen palveluasumisen ja perhehoidon sekä yhteisöllisen asumisen palvelujen osalta hyväksytään käyttövara laskelmalle Kelan myöntämän toimeentulotuen perusosan mukaisesti. Perusosa huomioidaan jokaista perheenjäsentä kohden. Laskelmassa huomioitava perusosan suuruus tarkistetaan vuosittain ja toimeentulotuen perusosan sisältö määritellään toimeentulotukilain 7 a §:ssä. (kela.fi/toimeentulotuki-perusosan-maara) Perusosalla katettaviin menoihin kuuluvat ravintomenot, vaatemenot, vähäiset terveydenhuoltomenot sekä henkilökohtaisesta ja kodin puhtaudesta, paikallisliikenteen käytöstä, sanomalehden tilauksesta, puhelimen käytöstä ja harrastus- ja virkistystoiminnasta aiheutuvat menot sekä vastaavat henkilön ja perheen jokapäiväiseen toimeentuloon kuuluvat menot.

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalan tie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki

Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

Pitkäaikaisessa ympärivuorokautisessa palveluasumisessa ja pitkäaikaisessa asiakkaan käytössä on asiakasmaksun määrittämisen jälkeen erillinen käyttövara, jolla asiakas kustantaa henkilökohtaiset menot kuten hygieniamenot, parturi- ja kampaamomaksut, jalkahoitajan palvelut, terveydenhuoltomenot (esimerkiksi lääkärin ja fysioterapeutin palvelut, sairaala- ja kotisairaalamaksut, silmälasit ja hammashoito), paikallisliikenteen maksut, henkilökohtaisten sanomalehtien tilausmaksut, puhelimen käyttömenot, vaatemenot sekä harrastustoiminnan menot.

Hyväksytyt käyttövarat päivitetään vuosittain.

Asiaksmaksu	Käyttövaran suuruus / kk
Ympäriavuorokautinen palveluasuminen	195 €
Pitkäaikainen perhehoito	195 €
Kiertävä perhehoito, osavuorokautinen perhehoito	578,43 € (Kelan toimeentulotuen perusosa yksinasuva 1.3.2026 alk.)
Yhteisöllinen asuminen	578,43 € (Kelan toimeentulotuen perusosa yksinasuva 1.3.2026 alk.)
Lyhytaikainen palveluasuminen (jaksohoito)	578,43 € (Kelan toimeentulotuen perusosa yksinasuva 1.3.2026 alk.)
Kotihoito	578,43 € (Kelan toimeentulotuen perusosa yksinasuva 1.3.2026 alk.)
Tukipalvelut	578,43 € (Kelan toimeentulotuen perusosa yksinasuva 1.3.2026 alk.)
Kuntouttava päivätoiminta	578,43 € (Kelan toimeentulotuen perusosa yksinasuva 1.3.2026 alk.)

Asiakkaan taloudellista tilannetta ja käyttövaran riittävyyttä arvioidaan aina tulojen, varallisuuden ja välttämättömien menojen perusteella.

Jos asiakkaan palvelu vaihtelee kuukauden aikana esimerkiksi sairaalan ja kodin välillä, huomioidaan käyttövara vakituisen asuinpaikan/asumismuodon mukaisesti. Henkilön tai perheen toimeentulon edellytysten tai lakisääteisen elatusvelvollisuuden ei katsota vaarantuvan, jos asiakkaalle jää edellä esitetyn laskentamallin perusteella lakisääteinen käyttövaran tai toimeentulotuen perusosan verran rahaa käyttöön.

HYVÄKSYTTY/ IKÄÄNTYNEIDEN PALVELUJEN JOHTORYHMÄ 5.5.2026

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki

Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi